

Biståndsbedömt trygghetsboende för äldre

Vård- och omsorgsnämnden

Typ av dokument: XX
Beslutande instans: Vård- och omsorgsnämnden
Datum för beslut: ÅÅÅ-MM-DD
Diarienummer: XX

Gäller för: XX
Giltighetstid: 5 år
Revideras senast: 2026-12-31
Dokumentansvarig: Avdelningschef myndighet

1. Biståndsbedömt trygghetsboende för äldre

Den kommunala sektorn står inför omfattande utmaningar de kommande åren då de tilldelade resurserna kommer att vara lägre än det ökade behovet av välfärdstjänster. Vård- och omsorgsnämnden kommer därför att behöva bedriva en mer kostnadseffektiv verksamhet framåt. Målet är att fortsatt kunna erbjuda kommuninvånarna välfärdstjänster, som de är nöjda med.

Majoriteten av människor i åldrarna 65 år och äldre bor idag kvar i ordinarie bostadsbestånd. Tröskeln för att få flytta till ett särskilt boende har höjts då dessa platser i ökad utsträckning främst erbjuds till människor med omfattande omsorgsbehov. Många har allt svårare att få plats på ett särskilt boende om det inte är aktuellt med heldygnsvård, de blir istället hänvisade till att bo kvar i sitt ordinarie boende med stöd av hemtjänst.

5 kap. 4 § SoL anger att socialtjänstens omsorg om äldre ska inriktas på att äldre personer får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande. Enligt 5 kap 5 § SoL ska socialnämnden verka för att äldre människor får goda bostäder. De nationella målen som vägleder äldreomsorgen är att de äldre ska kunna:

- åldras i trygghet och med bibehållet oberoende
- leva ett aktivt liv och ha inflytande i samhället och över sin vardag
- bemötas med respekt
- ha tillgång till god vård och omsorg

1.1. Trygghetsboende

I ett Trygghetsboende kan äldre bo med närhet till social samvaro samt möjlighet att känna ökad trygghet. Det är mellanboendeform som avser att överbrygga klyftan mellan det ordinära boendet och det biståndsbedömda särskilda boendet. Trygghetsboendet består av lägenheter som präglas av en hög grad av fysisk tillgänglighet för de boende. Boendet är tänkt för äldre människor som inte har omfattande behov av omsorg och människor som vill bryta sin sociala isolering, otrygghet och ensamhet.

I Alingsås har servicelägenheter konverterats till trygghetsboende där den sökande står i fastighetsägarens bostadskö. Senast gjordes detta i Bjärke, 2021 där 11 lägenheter omvandlades från servicebostad till Trygghetsboende.

1.2. Antal trygghetsbostäder i Alingsås 2021:

Namn	Antal lägenheter	Kommunal anvisningsrätt	Ägs av
Brunnsbo	8	8	AB Alingsåshem
Tuvebo	12	12	AB Alingsåshem
Hagabo	35	35	AB Alingsåshem
Bjärkebo	22	22	AB Alingsåshem
Afzelii	24	4	HSB
Totalt	101	81	

Utöver dessa lägenheter finns följande befintliga boenden möjliga att konvertera till boståndsbedömt trygghetsboenden.

Brunnsgården (D-huset) innehar 30 lägenheter som 1, 1 ½ eller 2 rum och kök mellan 45–66 m². Hiss finns att tillgå och i bottenvåning finns restaurang och träffpunkt för social samvaro och kulturella aktiviteter.

Brunnen innehar 26 lägenheter som har 1,5 2 eller 3 rum och kök. De är mellan 49–84 m². Det finns gemensamma ytor i form av gemensamt kök och vardagsrum på vån 1 och 2. Ytterligare en lägenhet har använts som personalutrymme.

Tuevgården innehar 42 lägenheter fördelade på flera plan och flera hus. De är 1 eller 2 rum och kök. De är på 37,3–57,8 m². Det finns även stora restaurangytor i anslutning till tillagningsköket samt en träffpunkt.

Med det växande antalet äldre människor kommer fler att vilja ha attraktiva bostäder som tillgodoser behov av trygghet, tillgänglighet och social gemenskap. Det behövs ett varierat utbud av boendeformer som kan locka seniorer – med olika ekonomiska resurser – att i tid flytta till en bostad som fungerar att åldras i och samtidigt frigöra bostäder som eftertraktas av yngre hushåll (SOU 2015:85).

1.3. Boståndsbedömt trygghetsboende

Den 2 april 2019 gjordes en ändring i 5 kap 5 § i socialtjänstlagen, SoL (2001:453), som innebar att kommuner har möjlighet att införa en ny särskild boendeform i form av trygghetsboenden som kräver boståndsbeslut utifrån Socialtjänstlagen. Enligt förarbeten (Prop 2017/18:273) är skillnaden mellan ordinärt boende och boståndsbedömt trygghetsboende att den äldre får möjlighet att komma till ett boende som t.ex. kan erbjuda

gemensamma måltider, kulturella aktiviteter och umgänge. Stöd och hjälp i form av hemtjänst ska kunna erbjudas efter sedvanlig biståndsprövning.

- Det ska finnas "lättåtkomlig service". Enligt lagens förarbeten handlar det om sådan omsorg som kan ges inom ramen för hemtjänst (Ds 2017:12).
- Stöd och insatser i form av hemtjänst erbjuds efter sedvanlig ansökan och biståndsprövning.
- Socialtjänstförordningens (2001:937) bestämmelser om krav på tillgång till personal dygnet runt utifrån den enskildes aktuella behov gäller inte för biståndsbedömt trygghetsboende.
- I trygghetsboende gäller i och besittningsrätt men den kan under vissa förutsättningar avtalas bort. (12 kap 45 a och 46 §§ Jordabalken)
- Att sammanbo med make, maka, sambo bedöms ingå i skälig levnadsnivå under förutsättning att paret varaktigt sammanbott eller om den ena partnern redan bor i ett sådant boende. Parbogarantin gäller även i biståndsbedömt trygghetsboende.
- Socialtjänstlagens bestämmelser om avgifter och högkostnadsskydd gäller.
- Kommunen har inte ansvar för hälso- och sjukvård för personer som bor i trygghetsboende. Kommunen får däremot erbjuda hemsjukvård i biståndsbedömt trygghetsboende.
- För utförande av uppgifter inom socialtjänsten ska det finnas personal med lämplig utbildning och erfarenhet enligt 3 kap 3 § andra stycket SoL.
- Privata vårdgivare behöver ansöka om tillstånd hos IVO-Inspektionen för vård- och omsorg för att bedriva yrkesmässig verksamhet i form av biståndsbedömt trygghetsboende.
- Kommunen behöver göra anmälan till IVO för att bedriva verksamhet i form av biståndsbedömt trygghetsboende.

Biståndsbedömt trygghetsboende gör det möjligt att öka tryggheten och minska isoleringen för äldre personer som upplever att kvarboendet inte längre är tryggt. Särskilt boende är avsett för personer med omfattande omvårdnadsbehov dygnet runt. Genom att erbjuda biståndsbedömt trygghetsboende så har en mellanboendeform skapats. Finns inte denna möjlighet finns det en risk att personer som inte har så stora omsorgsbehov, men upplever otrygghet och isolering flyttar till särskilt boende för tidigt eftersom kommunen inte har något alternativt boende att erbjuda.

Skillnaden mellan dagens serviceboenden och ett biståndsbedömt trygghetsboende är kravet på tillgång till personal dygnet runt. I biståndsbedömt trygghetsboende beviljas hemtjänst och hemsjukvård på samma sätt som i ordinärt boende.

1.4. Tidigare ställningstagande av Vård -och omsorgsnämnden

Vård- och omsorgsförvaltningen fick 2018-11-19 §102 nämndens uppdrag att genomföra en utredning kring befintliga och framtida trygghetsboendens roll.

I Riktlinjer för nytillkommande trygghetsboenden i Alingsås kommun, beslutad av Vård- och omsorgsnämnden 2019-06-08, gjorde Vård- och omsorgsförvaltningen bedömningen att avvakta med ett införande av biståndsbedömt trygghetsboende, dels med hänvisning till att nämndens nuvarande boendeformer mötte behovet och dels med hänvisning till att det fanns en begränsad kunskap om lagändringens innebörd och effekter i praktiken. Vård- och omsorgsförvaltningen gjorde bedömningen att biståndsbedömt trygghetsboende liknade de serviceboenden som redan fanns i kommunen. Konsekvensen av detta ställningstagande är att äldre personer flyttar in tidigare på särskilt boende.

1.5. Befintligt trygghetsboende i Alingsåshem med anvisningsrätt

I Alingsås kommun finns trygghetsboende som utgörs av hyresrätter med hög grad av fysisk tillgänglighet i trygga omgivning. Inom Alingsåshem och inom HSB:s bostadsbestånd erbjuds trygghetsboende. Det krävs inget biståndsbeslut för att få ett trygghetsboende. Däremot finns vissa kriterier som den sökande behöver uppfylla för att få en trygghetsbostad i de befintliga trygghetsboenden som vård-och äldreomsorgsnämnden har anvisningsrätt till.

1.5.1 Följande kriterier ska vara uppfyllda för att kunna ställa sig i kö till trygghetsbostäder

- Sökande ska vara folkbokförd i Alingsås kommun
- Sökande ska ha fyllt 65 år för att stå i kö till Alingsåshems bestånd.
- För HSB:s bestånd (Afzelii) gäller en åldersgräns på 70 år.
- Medföljande make/maka/sambo behöver inte uppfylla kriterierna.

1.5.2 Vård och äldreomsorgsnämnden tar hänsyn till följande kriterier vid anvisning av bostäder för trygghetsbostäder

- Äldre personer som känner oro i sin nuvarande bostad och därmed är i behov av ett tryggare boende med närhet till gemenskap.
- Äldre personer som genom en olämplig utformad bostad förhindras självständighet i boendet och är i behov av en mer tillgänglig bostad.
- Behovet ska bedömas varaktigt

Alingsåshem och HSB:s Trygghetsbostäder fördelas efter turordning i bostadskön. Förtur kan ges till äldre personer i kön som har behov av större bostadsanpassning i sitt nuvarande boende. Trygghetsboendet lämpar sig inte för personer som har omfattande behov av vård-och omsorgs med tillsyn dygnet runt.

1.6. Rätt insats till rätt brukare och effektivisering av hemtjänsten

Om kommunen satsar på fler trygghetsboenden och får en högre koncentration av hemtjänstens brukare blir restiden kortare. Därmed effektiviseras hemtjänsten och behovet av särskilt boende minskar. Dels på grund av att brukare får en mer lämplig insats och brytpunkten för inflyttning till särskilt boende flyttas fram och det tillsammans medför att kostnaden för äldreomsorgen minskar.

Brukare som bor i ett trygghetsboende kan leva ett mer självständigt liv. De som har möjlighet att påverka sin livssituation upplever ett större välbefinnande. I trygghetsboendet erbjuds social gemenskap, aktivitet och trygghet som ger en känsla av sammanhang och leder till mindre omvårdnadsbehov. Behovet av att flytta till ett särskilt boende med heldygnsomsorg minskar.

1.7. Att ta i beaktande inför införande av biståndsbedömt trygghetsboende.

Att införa biståndsbedömt trygghetsboende innebär att den sökande får ett gynnande beslut som ska verkställas inom tre månader. Samma regler gäller som för särskilt boende. Om det uppstår en kö till trygghetsboendet löper förvaltningen risk att få vite.